

Щодо посилення епідеміологічного нагляду за гострим вірусним гепатитом А

Вірусний гепатит А (далі – ВГА) – вірусне інфекційне захворювання з гострим ураженням печінки, високою контагіозністю. Єдиним джерелом є людина хвора на будь-яку форму ВГА. Головний механізм передачі є фекально-оральний, шляхи - водний, харчовий, контактено-побутовий. Інкубаційний період 35 діб (до 50 діб). Характерна сезонність - осінньо-зимова. Збудник надзвичайно стійкий до впливу фізико-хімічних чинників, що дозволяє йому тривалий час перебувати у різних об'єктах довкілля і зберігати патогенні властивості (вода – від 3 до 10 міс.). Періодичність виникнення спалахів - 4-5 років. Специфічного лікування ВГА не існує.

За даними ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» епідемічна ситуація в Україні із захворюваності на ВГА характеризується як нестійка, з тенденцією до погіршення. За 9 міс. 2023 року зареєстровано 314 випадків проти 171 у 2022 році, показник захворюваності визначився на рівні 0,77 проти 0,41, зростання на 83,6%.

Враховуючи нестійку епідемічну ситуацію з ВГА в Україні, активні зовнішні і внутрішні міграційні процеси, інтенсивне забруднення довкілля деокупованих та окупованих територій (у першу чергу джерел води питної та ґрунту), незадовільний технічний стан водопровідних та водоочисних мереж, санітарний стан житлових приміщень і прибудинкових територій, сезонну активізацію збудника ВГА область перебуває у зоні ризику щодо ймовірного поширення захворюваності та виникнення ускладнень.

Враховуючи вищезазначене, з метою недопущення виникнення епідускладнень, вважаємо за необхідне забезпечити:

- проведення щоденного оперативного аналізу захворюваності, обліку та реєстрації випадків ВГА з метою своєчасної оцінки та прогнозування епідемічної ситуації;
- своєчасне епідеміологічне розслідування кожного випадку ВГА, незалежно від місця виникнення, яке включає уточнення відомостей про захворілого, обставин, причин та умов, в яких знаходився захворілий в межах терміну зараження;
- до2023 направлення листів з пропозиціями до органів місцевого самоврядування з питань уточнення стану мереж водопостачання, каналізації та у разі необхідності проведення їх дезінфекції, промивки, заміни аварійних ділянок та ін., посилення контролю за роботою торговельних точок, продовольчих магазинів, кіосків, ринків, закладів громадського харчування, проведення якісного знезараження та очищення стічних вод і твердих побутових відходів;
- своєчасне інформування про ускладнення епідемічної ситуації.

У домашньому осередку:

- уточнити відомості про продукти харчування, воду, в результаті вживання яких могло виникнути захворювання, відвідування басейну, гуртків, спортивних секцій, тощо;
- виявити осіб, що спілкувались із захворілим, або мали можливість заразитись за тих же умов, організувати їх первинний огляд та медичне спостереження за ними протягом 35 днів;
- організувати лабораторне обстеження контактних (визначення активності аланінамінотрансферази та при необхідності специфічних маркерів гепатиту А);
- провести санітарно-гігієнічну оцінку осередку (житлові умови, кількість мешканців, вид водопостачання, якість води, вид збору та знищення нечистот, сміття, санітарний стан помешкання тощо);
- у разі реєстрації осередків, в яких захворіла дитина до 2-х років або особа, яка відноситься до декретованого контингенту чи захворілим використовується децентралізоване водопостачання (колодязь, свердловина) забезпечити відбір проб води питної на відповідність ДСанПіН 2.2.4-171-10, затверджених наказом МОЗ України від 12.05.2010

№400 (із змінами). У разі отримання незадовільних результатів забезпечити відбір проб на наявність антигену вірусного гепатиту А;

- організувати та провести дезінфекційні заходи;
- налагодити взаємодію із закладами охорони здоров'я щодо проведення медичного спостереження та своєчасності лабораторного обстеження контактних;
- проводити комунікаційну роботу націлену на роз'яснення необхідності виконання рекомендацій медичних працівників щодо своєчасного звернення до сімейного лікаря при появі перших ознак захворювання на ВГА, вживання якісної питної води, харчових продуктів та дотримання правил особистої гігієни і заходів поточної дезінфекції.

В організованому колективі лікар епідеміолог на підставі результатів епідеміологічного обстеження визначає перелік, обсяг і тривалість проведення обмежувальних протиепідемічних заходів з ліквідації вогнища, які обов'язково повинні включати:

- медичне спостереження за контактними протягом 35 днів з дня роз'єднання з джерелом (опитування, огляд шкірних покривів, склер та слизових, термометрія);
- лабораторне обстеження контактних (визначення активності аланінамінотрансферази та при необхідності специфічних маркерів гепатиту А) у динаміці з інтервалом 15-20 днів;
- забезпечення питною водою гарантованої якості;
- відбір проб води питної на відповідність санітарно-мікробіологічних та санітарно-хімічних показників. У разі отримання незадовільних результатів забезпечити відбір проб на наявність колі-фагів та антигену вірусного гепатиту А;
- проведення заключної дезінфекції;
- обмеження культурно-масових заходів;
- створення умов та суворе дотримання правил особистої гігієни;
- проведення комунікаційної роботи з профілактики вірусного гепатиту А.

Вірусний гепатит А (ВГА) – це гостре інфекційне захворювання печінки, спричинене вірусом. Єдине джерело інфекції – хвора людина з будь-якими клінічними проявами хвороби. Особливо підступними є безсимптомні і безжовтушні форми. Найчастіше ВГА передається фекально – оральним шляхом, тобто можна заразитися через продукти чи воду, забруднені фекаліями інфікованої людини, предмети побуту.

Ризик захворіти на ВГА особливо зростає під час війни через масові переміщення та скупчення людей, обмежений доступ до чистої питної води, відсутність умов для дотримання правил особистої гігієни. Якість питної води є основою епідемічної безпеки здоров'я населення. Військові дії, руйнування водопровідних та водоочисних споруд, підтоплення територій є суттєвими факторами ризику виникнення спалахів вірусного гепатиту А.

Від моменту зараження людини до появи перших клінічних ознак захворювання проходить від 7 до 50 днів, у середньому 14-28 днів. Хворі скаржаться на підвищення температури тіла до 38,0С і вище, загальну слабкість, швидку втомлюваність, втрату апетиту, нудоту, іноді блювоту та відчуття важкості у правому підребер'ї. З'являється жовтушність склер, шкіри, слизових оболонок, потемніння сечі, свербіж шкіри. Хворий найбільш заразний в інкубаційному періоді та до появи «жовтухи». **Специфічного лікування гепатиту А не існує.** Необхідно дотримуватися постільного режиму, дієти та приймати ліки.

Важливо пам'ятати, що гепатит А – хвороба досить підступна і може призвести до формування хронічних патологій підшлункової залози та жовчовивідних шляхів.

Щоб запобігти зараженню вірусом гепатиту А, необхідно:

- дотримуватися правил особистої гігієни: мити руки з милом перед приготуванням та вживанням їжі, після кожного відвідування туалету, поїздок у громадському транспорті;
- використовувати для пиття, приготування їжі питну фасовану або кип'ячену воду, яку слід кип'ятити не менше 5 хв.;
- обов'язково перед вживанням ретельно мити та обдавати окропом овочі, фрукти, ягоди та зелень;
- дотримуватися режимів приготування та зберігання харчових продуктів та готових страв, не вживати продукти, придбані на стихійних ринках;
- купатись у спеціально відведених та обладнаних місцях.

Ефективним засобом специфічної профілактики вірусного гепатиту А є **вакцинація**. Відповідно до Національного календаря щеплень вакцинація проти гепатиту А відноситься до рекомендованих щеплень та щеплень, які проводяться на ендемічних територіях та за епідемічними показаннями. Тобто, доцільно робити щеплення як з профілактичною метою так і при епідемічному підйомі захворюваності гепатитом А. В Україні зареєстрована безпечна та ефективна вакцина, яка показана дітям з 12 місяців життя і дорослим, у тому числі особам з груп ризику. Курс щеплень складається з 2 доз з інтервалом у 6 місяців. Після повного курсу вакцинації формується стійкий тривалий імунітет.

Тож дбаймо про своє здоров'я та пам'ятаймо, що вірусний гепатит А легко попередити, дотримуючись елементарних заходів гігієни.

Краще завчасно нагадати про інфекційний гепатит, аніж він нагадає про себе

В Харківській області епідситуація щодо захворюваності на вірусний гепатит А є контрольованою, показники не перевищують середньо-багаторічні. Протягом 2023 року реєструвались поодинокі випадки на окремих адміністративних територіях (за 10 місяців 11 випадків).

Гепатит А має виражену осінньо-зимову сезонність, тому сьогодні небезпека зараження залишається високою.

Нагадаємо деякі особливості вірусного гепатиту А та засоби його профілактики.

Вірусний гепатит А (хвороба Боткіна, жовтяниця) – антропонозна інфекція, якою хворіють лише люди. Механізм передачі інфекції – фекально – оральний. Найчастіше зараження відбувається через інфіковані воду, харчові продукти або при контакті з забрудненими поверхнями.

Інкубаційний період може бути тривалим – до 50 днів. Збудник гепатотропний (вражає печінку), тому одним із проявів є жовтяниця (пожовтіння шкіри, слизових, склер очей). Інші найпоширеніші симптоми: слабкість, відсутність апетиту, підвищена температура, діарея, блювота, темна сеча.

До ускладнень, що трапляються нечасто, відносять гостру печінкову недостатність, яка може закінчитися смертю.

Як запобігти інфікуванню гепатитом А? Це легко зробити, якщо дотримуватися правил гігієни: мити руки теплою водою з милом перед приготуванням та вживанням їжі та після кожного відвідування туалету; вживати лише безпечну воду (фасовану або після кип'ятіння протягом 5 хвилин); використовувати в їжу продукти харчування, в якості яких ви впевнені; ретельно мити овочі та фрукти.

Прості щоденні правила допоможуть запобігти такому важкому захворюванню як гепатит А.

Тож бережіть своє здоров'я та здоров'я своїх близьких!